

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Quæstio II. De Objecto Materialibus Fidei in Specie.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

poterit assensum mysterii tanquam conclusionem inferre; imò homines rudes, etiam apprehensa auctoritate Divina, fortè tamen in eodem signo nondum agnoscunt connectionem cum mysterio: adeoque primum pro posteriori per actum distinctum huic assentiuntur.

594. Ob. 7. Juxta nos, qui concessis præmissis in syllogismo negaret consequentiam, esset hæreticus: sed hoc non videtur dicendum: ergo. Confr. Qui in prima sua conversione primò affirmaret auctoritatem DEI per præmissas, & casu impediretur ab actu conclusionis, jam vi præmissarum subijceret intellectum Divinæ auctoritatis, ergo juxta nos acquireret habitum fidei: consequens est falsum; quia habitus fidei non infunditur adultis, antequam actus proprius illius sit elicitus: ergo. Resp. Hæc obiectio, non tam impugnatur hanc assertionem, quàm superius positam, quòd scilicet conclusio objectiva sit de fide: sed quidquid de hoc sit, retorqueo argumentum, in conclusione Theologica, qua infertur, e. g. Christum esse DEUM; nam qui in hac negaret consequentiam, eodem modo esset hæreticus. in forma. dist. ma. si negaret tantum consequentiam formalem, seu bonitatem syllogismi artificialem, esset hæreticus. neg. ma. si negaret consequentiam objectivam. conc. ma. & dist. sic mi. neg. consequ.

Ad confr. Vel talis primò conversus affirmaret auctoritatem DEI per actus fidei, vel tantum per alias præmissas. Si secundum: neque posset inferri ex istis actus fidei, nec talis acquireret habitum fidei; quia hic non infunditur ante actum proprium fidei: nec etiam sufficit quælibet subjectio intellectus ad fidem; alias, si post piam affectionem impediretur actus fidei, deberet tamen habitus infundi. Si primum: rursus est quæstio inter doctores, an habitus fidei infundatur ante gratiam, vel non: si non infunditur, res iterum est clara: si infunditur, & quidem post quemvis actum fidei, etiam tali infunditur: si autem exigitur certus actus, e. g. de DEO ut existente, remuneratore, vel punitore, non infunditur. Ex his dist. 1. conf. & mi. subf. ac neg. ult. conf.

QUÆSTIO II.

De Objectis Materialibus Fidei in Specie.

ARTICULUS I.

Quæ sint credenda necessitate medii, vel præcepti.

595. Dico 1. Ad salutem necessarius est adultis necessitate medii aliquis actus fidei formalis, seu nixus immediatè, & intrinsecè auctoritate DEI loquentis. ita omnes, adeò, ut Suarez de fide disp. 12. sec. 2. n. 5. dicat, hoc non posse absque errore in fide negari. Loquor autem in conclusione de

actu fidei; nam de habitu aliunde certum est, cum in hac providentia esse necessarium necessitate medii, adeò, ut sine eo nemo salvetur; nemo enim salvatur sine gratia, cui semper habitus Theologici, & morales infusi, sunt conjuncti. Probatur autem conclusio 1. ex multis Scripturæ textibus, quos vide apud eundem Eximium cit. modo section. n. 6. maxime verò ex illo ad Hebr. 11. v. 6. *Sine fide autem impossibile est placere DEO.* Tridentinum etiam sess. 6. c. 7. ait de fide: *Sine qua nulli unquam contigit justificatio.* & c. 8. ait: *Fides est humana salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis, sine qua impossibile est placere DEO.* Idem fuse asserunt SS. Patres, Augustinus, Leo, Fulgentius, alique apud Suarez loc. modo cit.

Dico 2. Non sufficit fides tantum naturalis, aut latè dicta. Prob. Est damnata propositio 23. ab Innocentio XI. *Fides latè dicta, ex testimonio creaturarum, similive motivo, ad justificationem sufficit:* ergo requiritur fides strictè dicta, seu quæ resolvitur in testimonium DEI, & non in testimonium creaturarum, vel simile motivum inferius. Ulterius S. Paulus, postquam ad Hebræos. 10. v. 38. dixit: *Fustus autem meus ex fide vivit:* ut explicet, de quali fideliquatur, statim subjungit c. 11. v. 1. *Est autem fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium:* adeoque loquitur de fide supernaturali, & strictè dicta, quæ scilicet est fundamentum spei supernaturalis; hujus enim fundamentum est fides præstita revelationi, seu testimonio DEI, nobis æterna bona, & seipsum possidendum promittentis: & fides, quæ tendit in ea, quæ nondum apparent: de qua etiam fide paulò post addit Apostolus, sine ea impossibile esse placere DEO.

Sed & Tridentinum sess. 6. can. 3. de justificatione, sic definit: *Si quis dixerit, sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut penitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit:* ergo loquitur de fide supernaturali. Dum autem idem Concilium ead. sess. 6. agens de modo præparationis ad justificationem, ait, quòd eatenus homines ad eam disponantur, quatenus sunt credentes, vera esse, quæ divinitus revelata, & promissa sunt, planè indicat fidem, quæ requiritur, non esse qualemcunque latè dictam, sed nixam revelatione Divina.

596. Dico 3. Actus fidei ita necessarius est adultis, ut per se debeat elici reipsa, nec sufficiat elicitus in voto. ita cum communissima Suarez cit. disp. 12. de fide sec. 2. n. 12. Dixi per se; nam, si per accidens fieret, ut infans baptizatus abstraheretur inter barbaros, inter quos nihil de religione audiret, & aliquo exiguo tempore vivens post rationis usum, nihil contra legem naturalem graviter peccaret, atque sic moreretur, videntur Suarez, ibidem n. 16. Lugo, & Maurus, censere, talem non ut adultum;

tum, sed ut quasi infantem probabiliter salvandum. Prob. conclusio hac ipsa communissima auctoritate doctorum, qui textus Scripturæ explicant, de actu fidei reipsa elicit. Insuper doctores advertunt, Christum Marci 16. v. 16. dixisse: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit*: postea autem de sola fide subjunxisse: *Qui vero non crediderit, condemnabitur*: & ex his Domini verbis inferunt, magis necessariam esse fidem, quam baptismum: cumque hic sit necessarius, saltem in voto, illam necessariam esse reipsa. Idem advertunt, S. Paulum ad Hebr. 11. ubi probat, fidei justificatos fuisse Patres antiquos, semper afferre exempla fidei reipsa elicite, & non tantum habitæ in voto.

597. Confir. 1. ex Haunoldo l. 3. tr. 1. c. 8. n. 386. Si sufficeret fides in voto, tunc fides omnium articulorum fidei esset eodem modo necessaria (nam omnium fides est necessaria in voto, estque medium institutum ad salutem, adeoque omnium fides est necessaria necessitate medii in voto) sed hoc est falsum: ergo fides aliquorum debet esse necessaria necessitate medii reipsa, & non tantum in voto. mi. est clara; nam omnes Theologi faciunt discrimen inter articulos fidei, dicuntque, aliquorum fidem esse magis necessariam, quam aliorum: & vel maxime necessariam esse fidem articuli de DEO remuneratore, cujus fidei necessitatem specialiter commendat S. Paulus ad Hebr. 11. v. 6. dum ait: *Credere enim oportet accedentem ad DEUM; quia est, & inquirentibus se, remunerator sit*. Nec Theologi tantum volunt dicere, fidem unius articuli esse magis necessariam, quam alterius, necessitate præcepti: sed etiam esse magis necessariam necessitate medii. videri etiam potest Suarez de fide disp. 12. sec. 2. n. 12.

598. Dico 4. Fides explicita DEI, non tantum ut existentis, sed etiam ut remuneratoris supernaturalis, est adultis necessaria necessitate medii. ita omnes, maxime post Innocentium XI. damnantem hanc propositionem 22. *Non nisi fides unius DEI necessaria videtur necessitate medii, non autem explicita remuneratoris*. Infertur etiam hæc conclusio ex textibus, paulò antè citatis, quibus dicitur, credi debere de DEO, quòd sit, & quòd remunerator sit: item, fidem esse substantiam rerum sperandarum, scilicet à benignitate DEI remuneratoris. Ubi notat Suarez disp. 12. de fide sec. 3. n. 8. omnes auctores intelligere remuneratorem supernaturalem; quia ut talis est fundamentum spei, quæ tendit ad supernaturalia.

599. Ulterius notat idem Eximius cit. disp. 12. de fide sec. 3. n. 3. posse per fidem credi in DEUM verum, licet per ignorantiam inculpabilem aliquid falsum de illo per alium actum cogitetur; nam rustici ex invincibili ignorantia sæpe aliquid affingunt DEO, quod ei non competit: imò Theologi etiam circa prædicata DEI, maxime contingentia, sibi contrarii sunt: altera igitur eorum

pars debet falsi aliquid de eo opinari. Verum igitur DEUM credit, qui eum sub tali conceptu credit, ut discernat eum ab omni creatura, & insuper credat, eum esse esum summè perfectum, primum rerum omnium principium, summè sapiens, omnipotens, omniscium, cui summus cultus, & summa fides debetur. Per remuneratorem autem intelligitur DEUS summè providus, & iustus, qui cuique juxta merita sua reddit mercedem: quin etiam veniam, gratiam, atque beatitudinem, dare paratus est: contra etiam ipsum offendentibus, infligere penas. Addo hic obiter, dici, DEUM cognosci ut *objectum naturale*, quatenus cognoscitur sub prædicatis, quæ naturali lumine possunt cognosci: sub aliis vero prædicatis, quæ ex supernaturali tantum illustratione agnoscuntur, dicitur, cognosci ut *objectum supernaturale*.

600. Dico 5. Fides explicita mysterii SS. Trinitatis, vel Incarnationis Christi, aut Christi redemptoris, reipsa habitæ, probabiliter non est necessaria necessitate medii, quamvis sit necessaria necessitate medii saltem in voto, sicut baptismus, ut rectè Suarez de fide disp. 12. sec. 4. n. 18. Coniungo utrumque mysterium; quia de utroque videtur esse par ratio: nec potest rectè intelligi unum sine altero, ut consideranti facillè patet. Conclusionem hanc tenent Suarez de fide. disp. 12. sec. 4. n. 11. Haunoldus l. 3. tr. 1. c. 8. n. 406. & 407. Illung tr. 3. disp. unica art. 1. n. 32. Lugo de fide disp. 12. sec. 4. n. 91. (ubi ait, hanc esse inter nostros recentiores communem) & alii multi apud Layman l. 2. tr. 1. c. 8. n. 5. qui hanc sententiam saltem aequè probabilem censet.

Prob. conclusio 1. negativè; quia tam gravis necessitas, nec ex Scripturis, nec ex Patribus, nec ex alio medio, potest ostendi; nam loca, aut testimonia Scripturæ, vel Patrum, quæ adducuntur, ad summum probant necessitatem medii in voto. Prob. 2. etiam aliquantulum positivè. Ut argumentatur Suarez, non possunt omnes articuli fidei simul tradi: ponatur ergo catechumenus, qui, postquam credidit, DEUM esse, & supernaturalem remuneratorem esse, atque attritionem de peccatis elicit, incidat subito in morbum, & defectum sensuum, aut amentiam: talis planè debet baptizari: ergo debet, salutem posse consequi absque explicita reali fide in Christum. Pariter, si quis in sylvis nihil de Christo audisset: at legem naturalem servasset: postea autem illuminaretur, ut agnosceret DEUM supernaturalem remuneratorem: cur talis non posset, DEUM supernaturaliter super omnia diligere, & salvari? Certè dicere, DEUM tales casus non permitturum, est gratis id dicere: sicut etiam dicere, DEUM semper talem illuminaturum quoque de Christo, est absque necessitate miracula multiplicare.

601. Dicere autem, DEUM tali homini non daturum auxilium, ad diligendum DEUM super omnia, quoad usque is prius sit instructus de mysteriis SS. Trinitatis, aut incar-

incarnationis, non esset conveniens bonitati Divinæ; quia restringeretur benignitas DEI in lege novæ; in antiqua enim lege, explicita fides de SS. Trinitate, aut de Christo, non fuit necessaria. Accedit, quod talis homo in sylvis, qui non haberet occasionem discendi mysterium SS. Trinitatis, vel Incarnationis, quidquid faceret, justificari non posset: nili prorsus miraculosè ei notitia de SS. Trinitate, & incarnatione ingereretur: quod DEUM semper facturum non probatur, eo ipso; quod non probetur ea notitia necessaria, videri potest Suarez *cit. disp. 12. de fide. sec. 4. à n. 11.* ubi hanc rationem fusè deducit.

Aliud est, quod DEUS in hac providentia nolit concurrere ad actum charitatis cum eo, qui tantum credit DEUM esse, non autem credit esse remuneratorem. nam hoc probatur, tum ex omnibus illis rationibus, quibus probavimus, hanc fidem explicitam reipsa esse necessariam necessitate medi: tum etiam ex eo, quod istud prædicatum DEI sit longè facilius agnoscibile, & consequenter facienti, quod est in se, non sit absconditum. Confirm. à Medina, Sa, & aliis. Inter Christianos videntur reperiri aliqui ita rudes, ut ista mysteria vero conceptu non videantur apprehendere, consequenter explicitè non credere: ergo. Et quid dicendum de mutis, & simul surdis, à natiuitate, qui difficulter verum conceptum de his mysteriis edoceri possunt? nam per signa à verbis distincta vix, aut ne vix quidem poterit ingenerari verus conceptus mysterii SS. Trinitatis, cui nihil in terris vel à longè est simile: & tamen, si isti homines adulti sint, fidem necessariam necessitate medi habere debent.

602. Dico 6. Necessitate gravis præcepti omnes fideles debent credere explicitè reipsa quoad substantiam, quæ in symbolo Apostolorum continentur. ita communis cum S. Thoma 2. 2. q. 2. ab art. 5. usque ad 8. & Suarezio de fide disp. 13. sec. 4. n. 5. Prob. Hanc fidem exigunt Concilia, Agathense, Bracharense, & Cabilonenfe, apud Haunoldum l. 3. tr. 1. c. 8. contr. 5. n. 409. & sumitur ex C. Baptizandos. 58. & C. Non liceat. 59. dist. 4. de Consecrat. Ratio ulterior est; quia Christianus debet saltem primaria capita suæ religionis explicitè credere: atqui ista continentur in symbolo: ergo. Et videntur sanè ideo Apostoli symbolum confecisse, ut fideles haberent compendium eorum, quæ nôsse deberent.

603. Notandum autem 1. ex Suarez de fide disp. 12. sec. 3. n. 1. quod fides explicita sit duplex. Una est perfecta, atque distincta, per quam quis non solum assentitur mysterio, sed etiam scit, illud explicare, & aliquam ejus rationem reddere: quæ fides non requiritur ab omnibus; cum non omnes ejus sint capaces; nec rudes eam communiter habent. Altera est minus perfecta, per quam res in se, & sub propria ratione creditur: cui opponitur fides implicita, vel confusa, quæ scilicet aliquid credit, tanquam in alio uni-

versali materiali objecto contentum: & hanc fidem explicitam, circa mysteria in symbolo contenta dicimus, quoad substantiam esse necessariam necessitate præcepti.

Notandum 2. dici, ea debere credi quoad substantiam, hoc est, quoad principalia objecta (qualia videtur Haunoldus l. 3. tr. 1. c. 8. n. 409. velle inesse aliqua saltem singulis articulis) non tamen quoad ea, quæ sunt tantum dicta tanquam accidentia, e. g. quod Pilatus fuerit judex, qui Christum condemnavit. Disputant tamen adhuc doctores, quænam propriè dicenda sint spectare ad substantiam, quænam ad accidentia: sed hoc speculativè fusiùs examinare non videtur valde utile; cum vix aliquid solidi possit statui, & in praxi utique fideles debeant instrui de omnibus, quæ in toto symbolo continentur.

604. Quæ autem debent explicitè credi, debent credi sub aliquo vero conceptu: sufficit tamen, si conceptus iste sit imperfectus; nec enim rudes, vel rustici, debent subtilitates quascunque intelligere. Sic e. g. debent fideles omnes credere, Christum esse DEUM, & hominem, nec esse duos Christos, vel duas personas: non autem debent credere, vel intelligere, quomodo humanitas unita sit hypostaticè Divinæ Personæ: debent credere carnis resurrectionem: non autem intelligere, quomodo ea contingat. Haunoldus. l. 3. tr. 1. c. 8. n. 410. censet, esse quoque gravem obligationem, ut quis sciat formare crucem, atque, hanc esse communem doctorum: ipsum autem symbolum memoriâ tenere, quoad ipsa verba, non est saltem graviter præceptum, id, quod Suarez de fide disp. 13. sec. 5. n. 8. asserit, tanquam certum: qui etiam sec. præc. seu 4. n. 12. asserit, non constare sufficienter de præcepto gravi sciendi memoriter orationem Dominicam: quanquam utique valde turpe, & fors aliquando per accidens, saltem ratione scandali, graviter peccaminosa esse posset hæc negligentia, & ignorantia.

605. Dico 7. Debet quivis fidelis scire, vel nôsse ea sacramenta quoad substantiam, quæ ipse debet suscipere; unde quivis adultus fidelis, qui peccare potest, debet scire fructum, & obligationem, ac dispositionem necessariam, ad dignè recipienda sacramenta, baptismi, poenitentiae, & Eucharistiæ; quia debet utique quivis nôsse ea, ad quæ dignè recipienda obligatur. Debet etiam quivis scire præcepta decalogi; nam hæc quivis debet observare. Non quidem requiritur, ut quis memoriter, & ordine verborum, ea recitare sciat: sed tamen requiritur, ut singulorum substantiam ita teneat, ut pro occasione sciat, hoc esse faciendum, vel fugiendum. Pariter etiam debet quivis nôsse præcepta Ecclesiæ, saltem prima quatuor, quæ quemvis concernunt: uno verbo: debet quivis necessitate præcepti nôsse ea omnia, quorum notitia ad vitam Christianè ducendam omnibus in communi necessaria est: cum enim quivis teneatur ad vitam sic agendam, tenetur etiam ad pro-

curanda media, sine quibus vitam debito modo agere non potest: inter quæ præcipue est notitia dicta.

606. Hactenus dicta pro fidelibus in genere, non sufficiunt cuique in specie, ut est per se clarum; nam in specie quilibet debet habere tantam notitiam mysteriorum, & etiam moralium præceptorum, quanta necessaria est ad rite fungendum officio suo, & vitam pro suo statu pie, & iuste, seu vere Christiane ducendam, itemque actiones suas omnes rite peragendas. Unde, e.g. qui vult matrimonio jungi, debet scire huius sacramenti fructum, finem, & obligationem, ac dispositionem, ad id recipiendum necessariam: & sic de aliis. Item plura debet scire civis, quam rusticus: mercator, quam alius, circa licentiam contractuum: plura item advocatus, & iudex, quam partes litigantes. Maxime autem debent præ aliis docti esse animarum pastores, à quibus ista normam vivendi debent accipere. Hinc gravis peccati rei sunt, qui consilii suæ incitiæ se gravibus negotiis temerè miscant, & acceptant officia, quibus dein ex ignorantia culpabili malè administratis gravia damna in alios emergunt.

607. Dico 8. Non sufficit, mysteria fidei semel credidisse: sed debent per se, ex obligatione ipsius præcepti fidei, actus fidei sæpius elici. ita defacto certa post Alexandrum VII. & Innocentium XI. qui damnaverunt propositiones hac de re varias: & imprimis Innocentius XI. hanc 65. *Sufficit illa mysteria semel credidisse, item 16. Fides non censetur cadere sub præceptum speciale, & secundum se.* item 17. *Satis est, actum fidei semel in vita elicere.* Rursus Alexander VII. hanc 1. *Homo nullo unquam vitæ suæ tempore tenetur, elicere actum fidei, spei, & charitatis, ex vi præceptorum Divinorum, ad eas virtutes pertinentium:* quibus affines sunt aliæ tres damnatæ ab Innocentio XI. scilicet 5. *An peccet mortaliter, qui actum dilectionis DEI semel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.* & 6. *Probabile est, ne singulis quidem rigore quinquennii per se obligare præceptum charitatis erga DEUM.* & 7. *Tunc solum obligat, quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam, qua justificari possimus.*

608. Sed quæres, quoties igitur detur per se, ratione præcepti fidei, obligatio elicendi actum fidei. Resp. breviter, & ex occasione huius questionis, de actibus omnium trium virtutum Theologicarum; cum de omnibus tribus par ratio esse videatur. Imprimis, ut ex propositione 6. Innocentii XI. inferitur, non potest quis tales actus differre ultra quinquennium, & si quis id faceret, speciali peccato, contra præcepta positiva harum virtutum, graviter peccaret: sed nimis etiam laxum mihi videtur, quod quis usque ad quinquennium possit, eos actus differre; etsi enim oppositum necdum damnatum sit, non ideo est verum, ut Pontifex ipse testatur, dum sub finem Constitutionis ait, se dam-

nando istas, non propterea alias propositiones approbare.

609. Dico itaque 9. Quivis fidelis tenetur per se, & sub gravi peccato, saltem semel intra annum, actum fidei, spei, & charitatis, elicere. ita Gormaz de actu charitatis in tract. de charitate n. 106. & par est ratio de actibus aliarum virtutum Theologicarum: imò major de actu fidei; cum hic magis necessarius sit, ad vitam Christianam, & reliquarum virtutum exercitium, tanquam fundamentum omnis iustitiæ. Prob. conclusio. Actus isti debent elici intra tale tempus, ut non possit dici, eos nimis diu differri, ne scilicet nimis diu obliviscamur DEI, non credendo: vel tantum creaturas desideremus, & amemus, non sperando, nec amando creatorem, quod utique per se graviter indecens est: atqui, si actus isti differantur ultra annum, certe censentur nimis diu differri, ut in simili videtur sentire Ecclesia, quæ ideo confessionem, & Eucharistiæ sumptionem annuam præcipit; quia aliàs videretur nimis diu differri: ergo.

Nec dici potest, hanc obligationem annuam esse nimis gravem; eamque sufficienter non probari; nam sufficienter probatur ex ipsa sat manifesta indecentia ulterioris dilationis: deingravis non est hæc obligatio: certe erubesceret quivis Christianus, si de se deberet fateri, quod ipsi difficile accidat, semel intra annum elicere actum fidei, spei, aut charitatis: imò etiam videtur, quod erubescere deberet, si diceret, sibi difficile esse, aliquoties per annum talem actum elicere; unde in conclusione dixi *saltem semel*; nec enim negare velim, fors aliquanto sæpius dari hanc obligationem.

610. Dico 10. Præceptum istarum virtutum etiam per se obligat, in initio, & fine vitæ moralis, seu usus rationis. Intelligenda autem est conclusio de initio, & fine vitæ moraliter sumpto, ut scilicet sub initium vitæ non diu differantur actus virtutum istarum: & circa finem vitæ, moraliter acceptum, seu quando videtur finis iste moraliter adesse, iterum eliciantur. Hæc conclusio ita explicata, à nemine negatur, ut etiam ait Suarez disp. 13. de fide sec. 5. n. 6. quia omnes admittunt, hominem ad istarum virtutum actus elicendos teneri, in initio, & fine vitæ, moraliter sumptis: quin imò sunt auctores, qui hac obligatione non contenti, asserunt, hominem obligari ad elicendos hos actus, statim in primo physico instanti vitæ moralis, seu usus rationis: de qua re num. sequenti.

Probatur autem ista conclusio 1. hæc ipsa communissima autoritate, ex qua sæpius colligi debent præcepta Divina positiva, quæ DEUS liberè potuit ponere, vel non ponere. Probatur 2. ratione. Finis præceptorum, ad virtutes Theologicas spectantium, est, ut DEUM agnoscamus, desideremus, & diligamus, tanquam primum principium, & ultimum finem: ergo convenienter dicitur, quod ista præcepta obligent in principio, & fine vitæ; nam initium vitæ respon-

respondet primo principio, & finis vitæ fini ultimo.

Confirm. Eset valde inordinatum, si quis evidenti credibilitate agnosceret DEUM loquentem, & diutius differret ei assentiri, seu credere: itémque, si agnitum infinitum bonum non appeteret, sed diu tantum creata desideraret: & par est ratio de amore, quem utique debet quilibet bono infinito, & agnito ut tali: nec licet diu sum amore solis inferioribus impendere, neglecta, vel seposita suprema bonitate: ergo est obligatio, in principio vitæ moralis DEO credendi, in eum sperandi, atque eum diligendi. Quod autem spectat ad obligationem in fine vitæ, datur etiam ratio à paritate desumpta à SS. Eucharistia, cujus sumendæ præceptum obligat in articulo mortis. Ex quibus collige, eos, qui ad juvandos moribundos vocantur, inter primas curas habere debere, ut cum iis actus istarum virtutum eliciant.

611. Dico 11. Non est obligatio sub gravi eliciendi actus virtutum Theologicarum, fidei, spei, aut charitatis, statim in instanti physicè primo, aut physicè ultimo vitæ moralis. ita Sanchez in præc. decal. l. 2. c. 35. n. 7. Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 11. scilicet. 2. n. 13. Vasquez, Valentia, Azor, & plures alii. Probatur. Præceptum tam graviter, seu sub pœna æterni ignis obligans, tam teneræ ætati imposuit, & quidem statim implendum, non videtur consonum suavitati Divinæ providentiæ: ergo non datur: saltem non est asserendum, nisi valde efficaciter probetur, quod non fit. Et par, imò major est ratio de ultimo instanti vitæ; quia tunc homo præ imbecillitate virium corporis, & animæ, sæpe non est amplius physicè, & saltem ordinariè non est moraliter potens, tales actus elicere: ergo DEUS non imposuit homini tam grave præceptum. Et puto, quod quoad hanc partem conclusionis, seu ultimum physicum instans vitæ, omnes auctores facillè nobiscum conveniant.

Confirm. 1. Omnes ferme pueri laborant invincibili ignorantia istius præcepti; cum prius nondum prædicti usu rationis, nec potuerint de eo prudenter dubitare, nec in illud inquirere, nec etiam ab aliis, utpote rationis incapaces, illud discere: atqui non est censendus DEUS tale præceptum posuisse, quod saltem ordinariè nemo, quem obligare deberet, sufficienter scire possit: ergo. Confirm. 2. Ante illam quasi vigiliam rationis, pueri ad nullum præceptum obligantur, nec sunt capaces obligationis: ergo non statim videntur à DEO tam arctè, & severè obligari, præsertim, cum nullus possit discernere primum physicè momentum, vel instans, consequenter neque possit ex certa intentione illud præceptum implere.

612. Dico 12. Sæpius adhuc præceptum fidei (& idem est de præcepto spei, & charitatis) obligat per accidens, hoc est, non ratione sui, sed ratione accidentalis circumstantiæ, e. g. quando tentationes contra fidem insurgunt, quas quis iudicat sine actu fi-

dei à se vinci non posse. 2. quando fides exteriorius profitenda est, ne scilicet verba sint mendacia. 3. sæpe fides est necessaria ad actus aliarum virtutum præceptos ritè eliciendos. Addo tamen sub finem, non teneri aliquem ad actum fidei eliciendum toties, quoties ei articulus quidam sufficienter proponitur; nam modò tunc non contradicat, vel dubitet, potest abstrahere; alias deberet aliquis sæpe, dum studet, actus tales elicere, & à studiis impediri. Verum omnes alias accidentales circumstantias, in quibus detur, vel non detur, obligatio ad actus virtutum Theologicarum eliciendos, pluribus examinare, nimis foret prolixum, & potius spectat ad Theologiam moralem, quam speculativam.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

613. **O**B. 1. contra 1. 2. & 3. conclusionem. Potest elici actus charitatis ante actum fidei strictè dictum: sed per hunc potest aliquis salvari: ergo actus fidei strictè dictus, non est simpliciter necessarius, necessitate mediæ ad salutem. ma. prob. potest elici pia affectio supernaturalis post solam illustrationem supernaturalem: ergo etiam actus charitatis. Confir. Sufficit ad actus aliarum virtutum actus fidei tantum virtualis, seu fidei objectivæ: ergo etiam ad actum charitatis: ergo non opus est actu fidei formalis. Resp. neg. ma. ad prob. conc. ant. neg. conf. Piam affectionem non potest præcedere actus fidei; unde debet sufficere alia superna illustratio: at verò actum charitatis potest præcedere actus fidei, & insuper ex nostris argumentis constat, DEUM ita ordinasse, ut non eliciatur actus charitatis ante fidem. Ad confir. neg. ult. conf. quia non potest elici actus fidei virtualis, nisi prius elicitus sit actus fidei formalis, ut constat ex dictis n. 44. unde hoc saltem evincitur, quod non possit aliquis salutem consequi, nisi eliciatur aliquando actum fidei formalis.

614. Ob. 2. Cornelius centurio Actor. 10. v. 2. dicitur religiosus, ac timens DEUM, antequàm crediderit: ergo potuit etiam salvari ante fidem. Confir. Propositio damnata citata n. 595. potest explicari de fide tantum naturali: ergo nihil ex ea probatur. Resp. neg. ant. Cornelius habuit utique fidem in DEUM remuneratorem, quanquam necdum habuerit explicitam de Christo, de quo inferius. Certè Arausicanum II. can. 25. sic definit: Unde manifestissime credendum est, quod & illius latronis, quem Dominus ad paradisi patriam revocavit, & Cornelii centurionis, ad quem Angelus Domini missus est, & Zachari, qui ipsum Dominum suscipere meruit, illa tam admirabilis fides, non fuit de natura, sed Divina largitatis donum. Et utique Concilium loquitur de fide Cornelii

nelli ante adventum S. Petri; nam loquitur de ea, quam habuit, dum ad eum Angelus missus est: sicut de fide Zachari, ante Christum hospitio exceptum; loquitur enim de ea fide, qua id meruit. Angelicus autem 2. 2. q. 10. art. 4. ad 3. sic scribit. De Cornelio tamen sciendum est, quod infidelis non erat; alioquin ejus operatio accepta non fuisset DEO, cui sine fide nullus potest placere: habebat autem fidem implicitam, nondum manifestata Evangelii veritate. Ad confir. neg. ant. nam fuere Catholici auctores, qui eam propositionem defenderant; hi autem utique de fide aliqua, seu illustratione supernaturali loquebantur; alias fuissent Pelagiani, vel Semipelagiani.

615. Ob. 3. contra 4. conclusionem. Potest amari DEUS, quin cognoscatur ut remunerator, modò cognoscatur ut summè amabilis: ergo sine fide, de DEO remuneratore, potest elici actus charitatis: ergo sine fide potest dari justificatio, & salus. Confir. 1. Amor, tendens in DEUM ut remuneratorem, est tantum amor concupiscentiæ: ergo non esset actus charitatis. Confir. 2. Sancti, quando ardentissimè DEUM amant, à pœnis, & præmiis, præcindunt: ergo. Resp. neg. ant. Vel ad amorem amicabilem requiritur, ut cognoscatur amicus redamans, adeoque remunerator: vel certè DEUS in hac providentia non vult concurrere ad actum amoris, nisi præviùs aliquando fuerit actus fidei de DEO remuneratore, ut jam insinuavimus n. 601. Ad 1. confirm. conc. totum. Amor charitatis non tendit in DEUM remuneratorem ut motivum: sed tantum præsupponit fidem, de illo priùs elicitam, tanquam conditionem, saltem ex ordinatione Divina prærequisitam.

Ad 2. confir. dist. ant. Sancti, dum amant DEUM, præcindunt sæpe à præmiis, conc. vel om. ant. præcindunt semper. neg. ant. & conf. Non dicimus, quemlibet actum amoris debere præcedere fidem de DEO remuneratore: sed dicimus primum actum charitatis (si per hunc homo omnium primò justificandus esset) non posse, saltem ex ordinatione Divina, elici sine præviò actu fidei de DEO remuneratore: quod nostræ conclusioni sufficit: quamvis neque ad omnes reliquos actus charitatis, saltem per longum tempus, DEUS velit concurrere sine priùs elicito actu fidei de DEO remuneratore; cum homo etiam debeat sæpius elicere actum spei, ad implendum præceptum spei: quod si implere nollet, actum charitatis elicere non posset.

616. Ob. 4. contra 5. conclusionem. Sæpius Scripturæ inculcant necessitatem fidei in Christum: ergo hæc est necessaria necessitate medii. ant. prob. adducendo textus. sic ad Rom. 3. v. 22. *Iustitia autem DEI per fidem JESU Christi in omnes, & super omnes, qui credunt in eum.* Ad Galat. 2. v. 16. *Non justificatur homo ex operibus legis, nisi per fidem JESU Christi.* Actor. 4. v. 12. *Non est in alio aliquo salus; nec enim aliud nomen est sub cælo datum hominibus,*

in quo oporteat nos salvos fieri. Joannis 3. v. 14. *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis, qui credit in ipsum, non pereat.* Joannis 17. v. 3. *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te solum DEUM verum, & quem misisti JESUM Christum.*

Respondent 1. quidam distinguendo duplicem fidem Christi: unam, quæ habet pro objecto Christum, & potius dicenda esset fides de Christo: alteram, quæ est ex meritis, & ex doctrina Christi: & hæc etiam est fides de DEO remuneratore, quæ est simpliciter necessaria. Resp. 2. neg. conseq. Testimonia hæc, si sumantur ad mentem adversariorum, ut jacent, nimium probant, scilicet, quòd nemo sit salvandus, nisi post explicitam nominis JESU confessionem, vel, nisi oculis corporeis viderit Christum crucifixum: ut Judæi non sunt sanati, nisi post aspectum serpentem. Primus itaque, & secundus textus, intelligitur de fide ex meritis Christi, sine qua non profunt opera legis: vel, si tibi scrupulum in primo textu movet illud: *qui credunt*: dici potest, debere credi Christum, saltem implicitè, quatenus DEUS est remunerator per media sibi placita, inter quæ præcipuum est Christus, tanquam auctor, & causa meritoria omnis remunerationis. Nec tamen ex hac responsione sequitur, quòd fides in Christum non magis requiratur, quam fides omnium aliorum mysteriorum; nam fides in Christum primario requiritur necessitate præcepti: non autem ita primario requiritur fides aliorum mysteriorum.

Tertius textus tantum probat necessitatem præcepti, vel, si de mediis loquitur, loquitur de meritis Christi, quæ sunt medium absolutè necessarium ad salutem nostram: non verò fides explicita de Christo. Quartus textus non petit omnimodam paritatem; alias, ut dictum, deberemus Christum corporaliter aspicere: sed tantum vult, mortem Christi esse necessariam ad salutem hominum. Quintus probabilius loquitur de visione beatifica DEI, & Christi filii DEI. Si de vita causali intelligatur, non intendit adstruere omnimodam paritatem quoad necessitatem inter fidem utriusque objecti.

617. Ob. 5. SS. Patres exigunt fidem explicitam de Christo: ergo. ant. prob. SS. Patres dicunt, Sanctos in Christum sperantes, & ipsum expectantes, salvandos esse: omnes ex fide Christi justificari: utrumque populum, scilicet antiquorum Judæorum, & seculorum postea Christianorum, JESUM confessionis voce laudare: sine fide Evangelii nihil sufficere: neminem etiam ante Christum, sine fide in illum, coronam martyrii consecutum fuisse &c. ergo. Resp. dist. ant. SS. Patres exigunt eam fidem, tanquam necessariam necessitate præcepti, conc. ant. tanquam necessariam necessitate medii. neg. ant. & conf. ad prob. omnes illi modi loquendi non probant, quod adversarii volunt; nam 1. ex illis, qui sperant explicitè in Christum, salvandi sunt plures, sed non soli. 2. omnes

mnēs ex fide Christi, hoc est, quæ ab ipso tradita est, & quam, saltem implicite, quisvis tenere debet, justificantur. 3. Populus uterque nomen JESU in cælo unanimi voce laudabit; nam in terris id certè in antiquo testamento vix paucissimi fecerunt; & tamen non est credendum, neminem præter eos salvatum fuisse. 4. Fides Evangelii totius utique non est necessaria explicitè talis, sed tantum talis implicite. Adde, quòd S. Athanasius (ex quo hæc objectio fit) loquatur de iis, qui eam fidem, sufficienter propositam, noluerunt amplecti: adeoque tantum loquatur de necessitate præcepti. 5. Licet nulli consecuti sint martyrii coronam sine fide explicita in Christum, potuerunt tamen sine ista illam consequi, vel saltem aliâ viâ salvari.

Circa alios etiam SS. Patrum textus nota, eos valde convenienter explicari posse, vel de necessitate non negandi Christum, aut SS. Trinitatem: vel de fide Christi, non ut objecti, sed ut auctoris: hoc est, non ut Christum tanquam objectum per aliquem actum fidei explicitè credatur, sed tantum, ut habeatur fides, aut doctrina, à Christo tradita: vel eos textus exponi posse de fide implicita, seu in voto: vel etiam de necessitate, non respectu cuiusque fidelis, sed tantum respectu Ecclesiæ, ad cuius conservationem medium necessarium est fides explicita in Christum.

618. Ob. 6. S. Thomas nobis adversatur; nam in 3. dist. 25. q. 2. art. 2. *questionum* 2. in corp. ait: *Post adventum Christi, quia jam mysterium redemptionis impletum est, & corporaliter, & visibiliter, & predicatum, omnes tenentur ad explicitè credendum. Et si aliquis instructorem non haberet, DEUS ei revelaret, nisi ex sua culpa remaneret.* & q. 14. de veritate (quæ est de fide) art. 11. in corp. ait: *Tempore verò gratia omnes majores, & minores, de Trinitate, & redemptore, tenentur explicitam fidem habere.* & ad 1. docet, eum, qui in sylvis esset natus, & ex parte sua impedimentum non poneret, sed ductum naturæ sequeretur, si alium instructorem non haberet, vel per internam revelationem, vel per necessarium prædicatorem, de necessariis instruendum: ergo. Confir. C. *Firmiter de summa Trinitate.* dicitur, in lege gratiæ neminem salvari, nisi sit in Ecclesia Christi: verba sunt: *Una verò est fidelium universalis Ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur:* sed non est in Ecclesia Christi, qui non explicitè credit in Christum: ergo.

Resp. Multi ex Thomistis negant, S. Thomam esse nobis contrarium: voluntque, debere S. Doctorem intelligi, quòd tantum velit, quòd post promulgationem Evangelii fides explicita SS. Trinitatis, aut Christi, necessaria sit in voto, sicut baptis-
mus; non enim negat Angelicus, posse aliquos, post promulgatum Evangelium, sine fide explicita de Christo, per actum charitatis justificari: sed potius contrarium docet de Cornelio centurione, qui vivebat post

promulgatum Evangelium, & de quo 3. p. q. 69. art. 4. ad 2. ait: *Ante baptismum Cornelius, & alii similes, consequuntur gratiam, & virtutes, per fidem Christi, & desiderium baptismi, implicite, vel explicitè:* ergo juxta S. Doctorem, fides implicita in Christum sufficit ad gratiam acquirendam, etiam aliquo tempore post promulgatum Evangelium.

619. Dein valde dubium est, an S. Doctor locis objectis loquatur de necessitate mediæ, vel tantum de necessitate præcepti; nam ait *tenentur*, quod ex se tantum significat necessitatem præcepti. Rursus q. 14. de verit. art. 11. in corp. ait: *Hoc tempore majores (hoc est, aliorum doctores) omnia, quæ sunt explicitè fidei, credere tenentur:* id est, omnes articulos, de quibus certum est, eos esse de fide: quod intelligi non potest de necessitate mediæ, sed tantum præcepti; nam, etsi aliquis doctor, vel Episcopus, negligentiam gravem commisisset in addiscendis mysteriis, adeò, ut sibi commissos non potuisset instruere, non ideo careret necessariis mediis ad salutem; nam, modò sciret alia, quæ omnibus necessaria sunt, & in articulo mortis, quando non amplius posset comparare sibi illam majorem scientiam, debitam ageret poenitentiam, tamen posset salvari, ut nemo negat.

620. Verum est, S. Doctorem addere, quòd DEUS, si homo ex sua parte nullum impedimentum ponens, sed ductum rationis sequens, aliter instrui non posset, eum, vel per extraordinariam illustrationem internam, vel per submissum prædicatorem, instrui faceret: sed tamen potest probabiliter dici, S. Doctorem sentire, quòd DEUS etiam in necessariis necessitate præcepti, saltem in præcipuis, & sine quibus valde difficilis est salus, talem hominem aliquando instrui faceret. Certè nobiscum sentiunt insignis Thomista Richardus de Media Villa (qui teste Bellarmino imitatur doctrinam S. Thomæ) Sotus, Bartholomæus Medina, Canus, Bannez, & alii apud Sanchez l. 2. in decal. c. 2. & Layman loco citato n. 600. relati. Hinc etiam Suarez de fide disp. 12. sec. 4. n. 5. existimat, S. Thomam tantum loqui de necessitate præcepti. Ad confirmat. dist. ma. dicitur, neminem salvari, nisi sit in Ecclesia Christi in voto. conc. ant. nisi sit in ea per acceptum baptismum, qui est janua ad Ecclesiam, vel per explicitam fidem in Christum. neg. ant. & conf. alias baptismus flaminis non justificaret.

621. Ob. 7. S. Augustinus variis locis exigit, tanquam medium necessarium ad salutem, fidem in Christum. Sic l. 1. ad Simplicianum q. 2. circa principium ait: *In quibusdam tanta est gratia fidei, quanta non sufficit ad regnum cælorum, sicut in catechumenis, sicut in ipso Cornelio, antequam sacramentorum participatione incorporaretur Ecclesiæ.* & infra: *Non tamen solum concipi, sed etiam nasci opus est, ut ad vitam perveniat æternam.* Idem S. Pater ait. l. 18. de civitate DEL. c. 47. etiam ante

Z

Chri-

Christi adventum, ut pertineret ad coelestem Jerusalem, *nemini concessum fuisse* nisi cui divinitus revelatus est unus mediator DEI, & hominum, homo Christus JESUS: ergo multò magis sentit, id nemini concessum fuisse post adventum Christi. Similia affert Maurus.

Resp. S. Augustinum benignè interpretandum esse. Certè nemo dicet, catechumenum non habere fidem necessariam necessitate medii ad salutem; cum talis etiam credat in Christum. Pariter Cornelius habuit fidem absolute sufficientem, antequam baptizaretur: nec opus est revera baptizari; utique enim sufficit baptismus fluminis; unde Suarez de fide disp. 12. sec. 4. n. 20. ait, S. Augustinum intelligendum esse de eo casu, in quo baptismus, vel major instructio, haberi potest: consequenter datur tantum necessitas præcepti, vel necessitas medii tantum in voto.

Alter textus S. Augustini necessario debet exponi (nam literaliter loquendo, videtur non posse probari, quòd omnibus justis, ab origine mundi, fuerit explicitè revelatus Christus ut mediator DEI, & hominum) unde quidam non malè ajunt, S. Doctorem tantum voluisse, quòd omnibus necessarium semper fuerit, ut essent membra illius universalis Ecclesiæ, seu cœtus populi DEI, cui revelatus est Christus: qui ex hac ratione dici potest, particularibus personis aliquo modo participativè, vel mediatè, vel implicitè revelatus: nisi fors dici possit, Christum omnibus esse revelatum ita loquendo effectivè, seu quatenus omnibus gratia ex meritis Christi collata est.

622. Ob. 8. Tridentinum sess. 6. c. 6. describens ordinem justificationis, dicit, justificari homines *credentes vera esse, quæ divinitus revelata, & promissa sunt, atque illud imprimis, à DEO justificari impium per gratiam ejus, per redemptionem, quæ est in Christo JESU*: ergo. Confir. In symbolo S. Athanasii post explicata plura mysteria additur: *Hæc est fides Catholica, quam nisi quisque fideliter, firmiterque crediderit, salvus esse non poterit*: ergo fides istorum est necessaria necessitate medii. Resp. neg. conf. Tridentinum ibi non agit, tantum de necessariis necessitate medii; sed de communi, & ordinario modo, se præparandi ad justificationem; alias necessitate medii etiam necessarium esset, fidem concipere ex auditu, vel timere justitiam Divinam, vel considerare DEI misericordiam. Ad confir. neg. conf. Sensus verborum symboli tantum est, quòd ille, qui ea nec implicitè credit, sed aliquid negat, non possit salvus fieri; nullus enim unquam docuit, quòd fides explicita omnium articulorum, contentorum in eo symbolo, sit necessaria necessitate medii.

623. Ob. 9. Plus exigitur in novo testamento necessitate medii, quam in antiquo: ergo fides explicita in Christum. Confir. Nisi hæc fuisset necessaria necessitate medii, non fuisset ratio mittendi S. Petrum

ad Cornelium: ergo. Resp. neg. conf. si sermo sit de explicita fide (aliud est de implicita) Interim longè plura nunc in novo testamento credenda sunt necessitate præcepti, quam fuerint in antiquo. Ad confir. neg. ant. Cornelius (ut ait S. Thomas citatus n. 618. & asserit quoque Suarez de fide disp. 12. sec. 4. n. 23. & hoc teste SS. Patres communius docent) jam justus erat, ante adventum S. Petri: attamen ratio mittendi S. Petri sufficientissima fuit, ut scilicet Cornelius crederet etiam necessaria necessitate præcepti, & baptizaretur: ad quæ tunc tenebatur; nec enim DEUS vult, ut homines tantum habeant necessaria necessitate medii. Adde, eam revelationem, & missionem, factam non propter solum Cornelium, sed propter totam gentilitatem.

624. Ob. 10. Innocentius XI. damnavit hanc propositionem 64. *Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantia mysteriorum fidei, & etiam per negligentiam, etiam culpabilem, nesciat mysterium SS. Trinitatis & Incarnationis Domini nostri JESU Christi*: ergo fides explicita istorum mysteriorum est necessaria necessitate medii; alias enim posset aliquis absolvi. Resp. 1. neg. conf. quia, licet esset absolute necessaria notitia horum mysteriorum ad absolutionem, non esset ita necessaria ad contritionem, adeoque neque ad salutem, ad quam pauciora requiruntur. Hæc responsio sufficeret ad solvendam objectionem: attamen ad ulteriorem notitiam addo, propositionem damnatam duas habere partes. Prima dicit, posse absolvi eum, qui laborat ignorantia mysteriorum fidei illimitatè, quod non videtur intelligendum de ignorantia tantum aliquorum (nam si quis tantum diceret, posse absolvi eum, qui aliqua mysteria ignoraret, non esset damnabilis) sed de ignorantia omnium, saltem indeterminatè, & disjunctim sumptorum, hoc est, qualecunque ignoret; ita ut sensus sit, esse capacem absolutionis etiam eum, qui ignorat DEUM remuneratorem & hoc est falsum etiam juxta nos, ut patet.

625. Altera pars propositionis ait, posse absolvi eum, qui culpabiliter ignorat duo illa mysteria. Circa quod noto, absolutionem aliquando validè dari, sed illicitè: aliquando etiam invalidè, ut est apud omnes certissimum. Sic illicitè, attamen validè absolvit sacerdos, in statu peccati existens: vel si poenitentem, invincibiliter e. g. ignorantem, aliquid esse peccatum, non monet, cum potest, & debet. Poenitens quidem non potest recipere hoc sacramentum validè, & formaliter illicitè, quantum est ex parte sua; si enim sciatur, vel culpabiliter nesciat, se illicitè accedere, eo ipso de novo peccat, nec habet dolorem, & propositum, requisitum ad valorem sacramenti, consequenter nec validè recipit sacramentum. At verò potest poenitens illud recipere validè, si administratio illius sit tantum illicita ex parte sacerdotis, vel tantum materialiter illicita ex parte sua, si e. g. aliquid, ad licitam receptionem

tionem requisitum, inculpabiliter nesciret; tunc enim non formaliter, sed tantum materialiter illicitè accederet ad sacramentum, quod non impediret valorem.

626. Jam quæstio est, an Pontifex damnet tantum asserentes, quod culpabiliter ignorans mysteria illa, sit capax absolutionis licitæ: an etiam damnet asserentes, quod sit capax, absolutionis quidem validæ, sed non licitæ. In qua quæstione imprimis dicendum, quod culpabiliter ignorans, quando potest instrui, non sit capax, nec validæ absolutionis. Ratio est; quia, qui culpabiliter est ignorans, nec vult instrui, actualiter graviter peccat, dum obligationi suæ gravi non vult satisfacere, curando se instrui; debet enim quivis, necessitate saltem gravis præcepti, scire ista mysteria: hocque præceptum semper urget, quando est occasio discendi: qualem quilibet semper habet, dum sanus, vel etiam ægrotus, tamen capax rationis est; quippe quilibet homo potest eum instruere: urgetque hoc præceptum ante confessionem, præsertim, cum probabilis etiam sit sententia asserentium, fidem explicitam SS. Trinitatis, & Christi Redemptoris, esse necessariam necessitate mediæ: quo casu confessio esset prorsus invalida: ergo, si non vult, instrui ante confessionem, actualiter peccat: adeoque ratione deficientis doloris, & propositi, neque validam absolutionem potest recipere.

Quod si autem aliquis inculpabiliter nesciat ea mysteria, nempe SS. Trinitatis, & incarnationis, & possit instrui ante confessionem, certum est, quod saltem illicitè absolvetur, & graviter peccet sacerdos absolvens, si eum non prius instruat; tum quia confessarius est doctor, qui debet in necessariis instruere poenitentem; tum adhuc magis, quia ex prima propositione damnata ab Innocentio XI. habetur, quod non liceat uti sententia tantum probabilis, quando agitur de valore sacramentorum, & potest haberi tutior, & certa: atqui hic agitur de valore; quia agitur, an talis poenitens sit absolutionis capax, adeoque hæc ei validè possit impendi: & sententia est tantum probabilis, non certa; nam multi tenent, fidem eorum mysteriorum, re ipsa explicitè habitam, esse necessariam necessitate mediæ: quæ sententia si vera esset, talis esset incapax absolutionis validæ, sicut esset incapax, qui non esset baptizatus.

627. Sed quæres, an talis, inculpabiliter ignorans, capax sit saltem absolutionis validæ? Resp. imprimis, hunc casum moraliter contingere non posse; nam, qui non est instructus de necessariis, & essentialibus sacramenti poenitentiae, dolore &c. invalidè absolvitur; quia non ponit partes essentielles: qui autem scit necessaria ad confessionem, etiam utique sciet mysteria SS. Trinitatis, & incarnationis. Speculativè tamen loquendo, si talis casus contingeret, videretur probabile, talem inculpabiliter ignorantem capacem esse absolutionis, non quidem licitæ, sed saltem validæ; quia proba-

biliter non est de necessitate mediæ, explicita fides duorum istorum mysteriorum: quam, ut jam dictum, in praxi nunquam possit licitè dari ei, qui potest instrui.

Nec hæc assertio videtur convenire cum propositione damnata; nam illa imprimis loquitur de ignorantia culpabilis istorum mysteriorum. Dein, ut habet Cardenas *differt. 41. in propos. damnat. ab Innoc. XI. c. 5. n. 32.* damnatio illa non videtur afficere asserentes, esse capacem absolutionis tantum validæ eum, qui, præsertim inculpabiliter, ea mysteria ignorat; nam propositio damnata non distinguit, inter absolutionem licitam, & validam; unde damnatio sufficienter intelligitur de assertione absolutionis licitæ. Rursus idem auctor *n. 34.* adducit regulam 30. juris in 6. *In obscuris minimum est sequendum:* cum ergo obscurum sit, an damnatio comprehendat absolutionem tantum licitam, an etiam validam, sequimur minimum, dicendo, quod comprehendat tantum absolutionem licitam.

628. Hinc in casu, quo vocaretur sacerdos ad moribundum, de quo jure præsumere posset, eum ignorare duo illa mysteria: attamen modò instrui nequiret, respondet Cardenas *differt. modò citata c. 3. n. 16.* quod deberet conditionatè absolvi; cum enim certum non sit, moribundum esse indispotum, debet sacerdos in tanto periculo ei succurrere, quantum potest. Nec hoc est contra damnationem primæ propositionis, ab Innocentio XI. prohibitæ; nam ex illa tantum infertur, non posse adhiberi sententiam probabilem circa sacramenti valorem, quando potest haberi certa, & tuta, quæ in hoc casu haberi non potest.

Imò idem Cardenas *n. 18.* pergit, & dicit, quod, etsi sacerdos certò sciret, talem moribundum ea mysteria nescire (supposito, quod haberet sufficientia signa doloris, & confessionis &c. quæ essentialiter requiruntur ad absolutionem) deberet tamen eum sub conditione absolvere; quia, cum certum non sit, fidem mysteriorum illorum esse de necessitate mediæ, speculativè adhuc probabile est, eam absolutionem fore validam: adeoque debet moribundo in tanta necessitate ea succurri. Nec in hoc casu illicita est absolutio; tum quia per adjectam conditionem cavetur reverentiæ sacramenti; tum quia talis necessitas proximi aliquando à peccato excusat: sed, ut jam dixi, casus hic speculativus potius est, quam practicus.

ARTICULUS III.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

629. **O**B. II. contra 6. conclusiorem. Si rudes debent credere explicitè symbolum Apostolorum, debebunt etiam credere symbolum Nicænum; par enim est ratio, & hoc est explicatio prioris: sed Nicænum rudes

rudes non debent explicitè credere: ergo. Confir. 1. Multi simplices, & rudes, etiam devoti, nunquam rectè intelligere possunt symbolum: ergo juxta nos damnabuntur. Confir. 2. Articulus de communione Sanctorum est obscurus, & Theologi aliquando laborant in eo rite intelligendo: ergo rudes non debent, eum intelligere. Resp. neg. ma. nec enim est par ratio; quia de uno præcepto constat, non de altero, ut rectè Suarez de fide disp. 13. sec. 4. n. 16. nec opus est scire omnes explicationes; aliàs nimium onus imponderetur communitati fidelium.

Ad 1. confir. dist. conf. multi rudes damnabuntur, si culpabiliter ignorent, aut culpabiliter non intelligant symbolum. om. conf. si id inculpabiliter ignorent, vel non intelligant. neg. conf. Si qui inculpabiliter symbolum, vel aliquem alicuius articuli sensum ignorant, non ideo damnantur; sicut enim in aliis præceptis, ita etiam in præcepto fidei, excusat ignorantia invincibilis. At apud rusticos, saltem ordinariè, vincibilis est hæc ignorantia; quia catechesin accedere nolunt: quandoque est parrochorum culpa non levis, si doctrinam Christianam suis tradere negligant.

Ad 2. confir. Ille articulus quoad substantiam suam, tam difficilis non est, quam mysterium SS. Trinitatis, quod tamen debent omnes quoad substantiam nōsse. Certè in articulo nono credenda explicitè est Ecclesia (quia est materia valde gravis; nam ipsa est regula proxima fidei, & extra eam non est salus) nec est multò difficilior articulus de communione Sanctorum, de quo (ut ait Suarez de fide disp. 13. sec. 4. n. 10.) saltem ad evitandum peccatum mortale, satis est, credere Ecclesiam sub conceptu unius congregationis, in qua est vera sanctitas, & una fides, sub uno capite Christi Vicario; in hoc enim virtualiter continetur, aliquam inter membra hujus Ecclesiæ esse communicationem, in bonis operibus, & orationibus, quæ per communionem illam Sanctorum significatur. In forma om. ant. dist. conf. non debent rudes eum articulum intelligere sub conceptu omnino exacto. conc. ant. sub conceptu aliquo rudi, qualem modò ex Suarez attulimus. neg. conf.

630. Ob. 11. contra 9. conclusionem. Non debet admitti speciale præceptum, quod non continetur in decalogo: sed de actibus virtutum Theologicarum, nullum speciale præceptum continetur in decalogo: ergo non debet admitti. Confir. 1. SS. Patres dicunt, tunc nos diligere DEUM, quando mandata ejus observamus: imò Christus Dominus ipse dicit Joan. 14 v. 21. *Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est, qui diligit me*: ergo non datur speciale præceptum de actu charitatis eliciendo, nec hunc in specie debemus elicere, sed tantum mandata DEI observare. Confir. 2. S. Augustinus de spirit. & liter. c. ultimo ait, non posse nos in hac vita amare DEUM, ex toto corde, & omnibus viribus &c. quia Beati

DEUM non magis amant, quam ex toto corde &c. quorum tamen amorem æquare non possumus. Similia docet de perfectione justitiæ. c. 8. Idem docet S. Thomas 2. 2. q. 184. a. 3. in corp. & videtur etiam docere S. Bernardus serm. 50. in Cantica: ergo non possumus implere præceptum charitatis: ergo istud omnino non datur; quia DEUS impossibilia non præcipit.

Resp. neg. ma. Etsi enim non continetur speciale præceptum de his actibus in decalogo, sufficit, quòd id contineatur alibi in Scripturis: & sanè istæ millies clamant, in unum DEUM credendum: in eum sperandum, seu habendam in eo fiduciam, non in aliis: eumque diligendum esse: & Christus Matth. 22. v. 36. interrogatus: *Quod est mandatum magnum in lege?* respondit v. 37. *Diliges Dominum DEUM tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. Hoc est maximum, & primum mandatum.*

631. Quin etiam prima tria præcepta decalogi, licet immediatè spectent ad religionem, tamen sinè fide præmissa impleri non possunt; unde in Germanico catechismo primum mandatum sic sonat: *Credas in unum DEUM*: at verò, ut audiui, apud Hispanos sic: *Diligas unum DEUM*. Adde, etiamsi non continerentur explicitè, & clarè hæc præcepta in Scripturis, sufficeret nobis doctrina Ecclesiæ, & Summorum Pontificum. Ad 1. confir. dist. ant. SS. Patres dicunt, tunc nos diligere DEUM, quando servamus mandata omnia. conc. ant. quando servamus tantum decalogum, & quidem tantum quoad ea, quæ formaliter, & explicitè in eo continentur. neg. ant. & conf. alias non deberemus observare præceptum sumendi Eucharistiam: multò minùs præcepta Ecclesiastica.

Hoc tamen verum est, quòd, eliciendo actum veræ charitatis, simul saltem servemus præcepta DEI, in hoc sensu, quòd non possumus elicere actum charitatis, quin pro eo tempore reliqua præcepta graviter obligantia observemus; eoquòd actus charitatis cum gravi eorum transgressione impossibile sit. Quando autem objicitur, impossibile esse, diligere DEUM ex toto corde, ex omnibus viribus: responderetur, id falsum esse; non enim exigitur, ut DEUM amemus summè intensivè, sed tantum appetitivè, hoc est: non exigitur summa intensio, sed tantum summa æstimatio DEI, seu prælatio ejus omnibus rebus creatis.

Ad 2. confirm. dist. 1. conf. Non possumus implere præceptum charitatis, in quantum est tantum indicativum rei præceptæ. neg. conf. in quantum est indicativum, non tantum rei præceptæ, sed simul etiam finis, in ordine ad quem res præcipitur. om. 1. conf. at neg. 2. dam. Potest aliquid duplici modo præcipi: primò, ut præcepto indicetur tantum, quid faciendum sit: secundò, ut eodem præcepto simul indicetur finis, in ordine ad quem aliquid faciendum

dum est. Sic, si bellidux præcipiendo dicat militibus: *Invadite urbem*: tantum indicat, quid sit faciendum. Si autem dicat: *Capite urbem*: indicat etiam finem pugnae: & qui primum non implet, est prævaricator præcepti; non autem est prævaricator præcepti, qui non implet secundum.

Hinc S. Augustinus loco obiecto dicit: *Neque enim, si esse nondum potest tanta dilectio DEI. . . . jam culpa deputandum est.* & Angelicus etiam articulo obiecto ad 2. ait: *Est autem alius gradus perfectæ dilectionis, qui non potest impleri in via, ut dictum est: à quo, qui deficit, manifestum est, quod non est transgressor præcepti. . . . dummodo attingat infimum.* S. Bernardus etiam cit. *serm. 50. in Cantica* ait: *Judicavit utile, . . . ut scirent sanè, ad quem iustitiæ finem niti pro viribus oporteret: ergo mandando impossibilia non prævaricatores homines fecit, sed humiles.* Unde hi SS. Doctores tantum volunt, perfectionem illam charitatis patriæ, quæ in via adhuc impossibilis est, esse præceptam, tanquam finem, qui indicetur nobis, ut ad eum tendamus: quamvis non ita strictè præcepta sit, ut culpæ rei simus, si eam non attingamus, modò ad eam tendamus: sicut nec miles in casu supra posito reus est prævaricationis, aut culpæ, etsi urbem non capiat, modò strenuè eam invadat. videatur Bellarminus. *tom. 2. controv. 2. de membr. Eccles. l. 2. de Monachis c. 13.*

632. Ob. 13. Finis præcepti non cadit sub præceptum: atqui *Finis præcepti est charitas*, ut ait S. Paulus *1. ad Timoth. 1. v. 5.* ergo actus charitatis non cadit sub speciale præceptum. Confir. Innocentius XI. non exigit, ut singulis annis eliciamus actus Theologicos: sed tantum, ne eos differamus ultra quinquennium: ergo nec nos id debemus exigere. Resp. dist. ma. Finis præcepti extrinsecus non cadit sub præceptum. conc. ma. finis intrinsecus, & identificatus cum materia præcepti. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conf. Verum est, quod finis præcepti, e. g. de cultu DEI, vel aliis virtutibus, etiam sit charitas (quia ad hanc, tanquam ad finem suum, actus inferiorum virtutum referuntur) quæ non cadit sub istud præceptum: & hinc etiam verum est, quod actus charitatis non cadat sub præceptum de cultu DEI, sive præcepto isto non imperetur.

Nam charitas, seu actus charitatis, est finis prorsus extrinsecus, respectu talium præceptorum, quæ ab inferioribus virtutibus oriuntur, quæque tendunt immediatè ad honestatem aliquam inferiorem, e. g. ad cultum DEI, tanquam suam materiam. At verò actus charitatis est finis ipsius præcepti charitatis intrinsecus; quia hoc præceptum immediatè tendit in eum, tanquam in suam materiam: adeoque quàm optimè cadit sub hoc præceptum actus charitatis. Ad confir. neg. conf. Etsi Pontifex non positivè exigat, seu definiat, singulis annis debere elici eos actus: tamen etiam non definit, sufficere, si ii intra quinquennium semel eliciantur: nos autem ex gravibus rationibus inferimus, plus requiri.

633. Ob. 14. contra 10. conclus. Inter primum, & ultimum instans morale vitæ, dantur adhuc multa moralia instantia, etiam quovis anno, quot scilicet dantur partes temporis diversæ, moraliter distinctæ: ergo, si quis tenetur in primo, & ultimo, morali instanti vitæ, elicere actum charitatis, tenebitur etiam in aliis. Resp. neg. conf. non enim ideo in primo, & ultimo instanti, datur obligatio eliciendi actus virtutum Theologicarum; quia sunt moralia instantia; sed quia in principio, & fine vitæ, homo debet converti ad DEUM: si hoc semel est factum, tunc quoad alia tempora datur obligatio, ne nimium differantur ii actus: hoc autem non fit, si differantur tantum ultra aliquot instantia moralia, sed si differantur ultra annum.

634. Ob. 15. contra 11. conclusionem. Si quis non tenetur, in primo instanti physico vitæ, elicere actum charitatis, posset puer aliquis non baptizatus, in primo instanti physico vitæ venialiter peccare, & statim mori. Jam sic. Talis puer, nec posset venire in infernum; quia non haberet peccatum mortale: nec in purgatorium; quia non posset ex eo unquam venire in cælum, ratione peccati originalis non deleti: nec in limbum; quia illuc non spectant venialia peccata: multò minùs posset venire in cælum: ergo non esset pro tali puero ullibi locus, quod est absurdum. Resp. retorqueo argumentum, & quæro, si puer, ut possibile est, eam gravem obligationem, de actu charitatis tunc eliciendo, invincibiliter ignoraret, & leviter mentiretur, vel si finè ignorantia, tamen cum semiplena tantum deliberatione transgrediendo illud præceptum, tantum venialiter peccaret: quid tunc fieret?

Resp. 2. cum Suarez *tom. 4. in 3. p. disp. 11. sec. 2. n. 18.* Coninck, Castropalao, Gormaz *de charitate. n. 116.* & aliis, puer ille probabilius limbum adiret, ibique præter poenam originali peccato debitam, pateretur aliquam aliam peculiarem, vel æternam levem, vel temporalem graviolem, reatui illius peccati proportionatam: nisi dicere velis cum Sanchez *l. 2. de præcept. decalog. c. 35. n. 7.* spectare ad providentiam DEI, ut in hac providentia casum hunc non permittat: quod idem sub conditione, quod prior responsio non admittatur, sentit dicendum Suarez *citata sec. n. 19.*

QUÆSTIO III.

De Externa Confessione Fidei.

ARTICULUS I.

An, & quando, & quomodo, sit necessaria Confessio Externa Fidei.

635. Dico 1. Præceptum confessionis externæ fidei negativum, obligat semper, & pro semper, ita, ut semper sit grave peccatum contra fidem, hanc etiam tantum exterius